

PĚSTOVÁNÍ ZELENINY

Rostliny pěstované na záhoně se od sebe liší hned v několika faktorech:

NÁROKY NA VÝŽIVU - různé rostliny mají rozdílné nároky na vyhnojení půdy. Podle náročnosti na vyhnojení půdy dělíme zeleninu do tzv. TRATÍ, což znamená pořadí v řádu let, kdy je pěstovat na záhoně po intenzivním vyhnojení.

I. TRATĚ: Především zelenina velkého vzrůstu (plodová, košťálová) při nedostatku výživy v půdě neprospívá. Pomalu roste, vytváří málo plodů nebo malé plody. Je tedy vhodné pěstovat tuto zeleninu první rok po vyhnojení půdy.

II. TRATĚ: Rostliny menší svým vzrůstem jsou na vyhnojení půdy méně náročné. Naopak v přehnojené půdě překotně rostou, ale především mohou obsahovat velké množství dusičnanů, což je karcinogen pro lidské střevo.

III. TRATĚ: Skupina rostlin, které při pěstování vyžadují málo vyhnojenou půdu, v některých případech (lusková) díky symbióze s hlízkatými bakteriemi dokonce půdu dohnojují.

a) Doplněte do tabulky k jednotlivým příkladům zeleniny, ve které TRATI se pěstují. Použijte římská čísla I., II. a III.

PŘÍBUZNOST ROSTLIN – rostliny, které jsou si vzájemně příbuzné (patří do stejné čeledi), čerpají z půdy stejné minerální látky. Proto je vhodné, aby rostliny příbuzné nebyly pěstovány společně v jednom záhoně, případně následující rok na stejném místě. Rostliny pěstované na záhoně patří jen do několika málo čeledí – BRUKOVITÉ, MIŘÍKOVITÉ, HVĚZDNICOVITÉ, TYKVOVITÉ, LILKOVITÉ, LILIOVITÉ, MERLÍKOVITÉ)

b) Doplněte do tabulky k jednotlivým příkladům zeleniny, do které ČELEDI patří. Čeled' označte prvními třemi písmeny.

DÉLKA VEGETACE – různým rostlinám trvá různě dlouhou dobu, než dosáhnou konzumní zralosti. Nejkratší dobu pro svůj růst potřebuje listová zelenina a zelenina velmi malá vzrůstem. Naopak zelenina, které je velká vzrůstem a pěstovaná pro plody (které potřebují čas pro dozrání) potřebuje relativně dlouhou vegetační dobu. Délka vegetace určuje, kdy a v jakém pořadí rostliny na záhoně pěstovat.

HLAVNÍ PLODINA – plodina, o kterou nám jde. Většinou se jedná o rostlinu s dlouhou vegetační dobou. V některých případech je nutné zeleninu předpěstovat a vysazovat až po „zmrzlých“ v polovině května – tzv. teplomilné druhy (které nesnesou ani krátkodobě teploty pod 0°C, dojde u nich tzv. spálení mrazem).

PŘEDPLODINA – některé hlavní plodiny je možné vysadit na záhon relativně pozdě – např. v květnu. Proto je možné vysít nebo vysadit na záhon v předstihu tzv. chladnomilné druhy (krátkodobě snášející teploty okolo 0°C). Získáme tak z jednoho záhonu sklizeň ještě před tím, než hlavní plodina dosáhne konzumní zralosti.

MEZIŘÁDKOVÁ PLODINA – mezi řádky hlavní plodiny může být z počátku nebo naopak ke konci růstu dostatek místa. Tento prostor zarůstá plevelem a současně zde dochází k rychlejšímu vysychání záhonu. Pokud se na tato místa (mezi řádky hlavní plodiny) vysejí nebo vysází druhy zeleniny s krátkou vegetační dobou, získáme tak jednu sklizeň navíc.

NÁSLEDNÁ PLODINA – některé hlavní plodiny sklídíme již během prázdnin a záhon by tak zůstal až do podzimu prázdný. Proto je vhodné vysít nebo vysázet na něj rostliny s krátkou vegetační dobou (vhodné pro podzimní pěstování), čímž získáme další sklizeň. Můžeme vysít také zelené hnojení, které na podzim zaryjeme a tím půdu přirozeně přihnojíme.

c) Doplněte do tabulky k jednotlivým příkladům zeleniny, zda je možné pěstovat je jako hlavní plodinu (H), předplodinu (P), meziřádkovou plodinu (M) nebo následnou plodinu (N).

BIOLOGICKÁ OCHRANA - některé rostliny vylučují látky s výraznou vůní, které odpuzují některé škůdce. Může se jednat o kombinace určitých druhů zeleniny nebo zeleniny a okrasných bylin. Není tak potřeba používat, nebo používat v menším množství, chemické postřiky na tyto škůdce.

d) V tabulce doplňte u vybraných názvů rostlin, zda mohou sloužit jako biologická ochrana.

NÁZEV ZELENINY	TRAŘ	ČELEĎ	NA ZÁHONĚ	NÁZEV ZELENINY	TRAŘ	ČELEĎ	NA ZÁHONĚ
kapusta hlávková				rajče			
kapusta růžičková				paprika			
kapusta kadeřavá				lilek			
zelí hlávkové				okurka			
zelí čínské				cuketa			
brokolice				dýně			
Květák				meloun			
Kedluben raný				kukuřice			
Kedluben gigant				fazol			
mrkev				hrách			
petržel kořenová				česnek			
petžel naťová				cibule			
pastinák				pór			
celer bulvový				pažitka			
celer řapíkatý				cibule sečka			
celer naťový				salát			
ředkvička				špenát			
ředkev				mangold			
Tuřín				čekanka			
černý kořen				měsíček			
řepa salátová				aksamitník			
Bazalka				majoránka			

PERMAKULTURA – vznikla spojením slov permanentní kultura. Jedná se o soubor vytrvalých rostlin, které se společně pěstují na jednom místě po dobu mnoha let. Nejběžnějším příkladem permakultury je tzv. BYLINKOVÁ SPIRÁLA.

SMÍŠENÁ KULTURA – na jednom záhoně můžeme pěstovat pouze jednu plodinu (tzv. monokultura), nebo hned několik plodin současně, tzv. smíšená kultura. Hovoříme pak o tzv. KOMBINOVANÉM ZÁHONĚ, kde se střídají řádky různých druhů zeleniny.

POLYKULTURA – je způsob pěstování zeleniny, kdy na jednom záhoně pěstujeme více druhů zeleniny. Na rozdíl od kombinovaného záhonu se zelenina nepěstuje v řádcích, ale jednotlivé rostliny vyplňují celý prostor záhonu.

SMÍŠENÁ KULTURA - pěstování několika plodin současně na kombinovaném záhoně je vhodné hned z několika důvodů – sklídíme více než jednu plodinu ze záhonu, půda je více chráněná rostlinami, nedochází tak k jejímu vysychání a je potřeba méně vody, při volbě vhodných kombinací se jednotlivé plodiny vzájemně podporují v růstu.

e) Vyhledejte, které druhy zeleniny se spolu snášejí a které se naopak nesnášejí. Rostliny, které jsou vhodné pro společné pěstování vyznačte v tabulce různými barvami.

f) Navrhněte jeden záhon, na kterém bude hlavní plodinou _____, předplodinou _____, meziřádkovou plodinou _____ a následnou plodinou _____, biologická ochrana AKSAMITNÍK.

Nakreslete tento záhon o velikosti 300 cm x 90 cm, jak bude vypadat v dubnu, v červnu a v září (tedy 3x stejný záhon během jednoho vegetačního období).

